

8

Jaargang 8
Oktober 2003

Lisa nieuws

Samenwerking loont in Fryslân

2

Creatief in perspectief:
de creatieve industrie als economische pijler en aanjager voor gemeenten

4

De ICT-sector na de hype

6

Stedenlink

8

Lisa

Voor feiten en cijfers
over werkgelegenheid

Samenwerking loont in Fryslân

Op deze plek verschijnt in bijna iedere LISA Nieuws een column waarin wordt onderstreept dat samenwerking loont. Deze column past wat dat betreft perfect in de reeks. Tot een paar jaar geleden ging ik ervan uit dat er maar één samenwerkingsverband echt logisch is en wel die tussen Kamer van Koophandel en de grootste gebruikers van werkgelegenheidsgegevens: de provincies en de organisaties voor de arbeidsvoorziening. Deze aanname was gebaseerd op de ervaringen met het werkgelegenheidsregister in Fryslân. Inmiddels is er veel in en aan het Friese werkgelegenheidsregister veranderd en is de samenwerking veel breder geworden.

Werkgelegenheidsregister Fryslân

Al ongeveer 20 jaar werkt de Kamer van Koophandel Friesland mee aan de totstandkoming van het Werkgelegenheidsregister Fryslân (WGR). Was dat eerst samen met het Economisch Technologisch Instituut Friesland, de samenwerking werd geruisloos voortgezet toen het WGR werd overgenomen door de Provincie Fryslân. Een groot aantal jaren werd deze samenwerking ondersteund door instellingen van de regionale arbeidsvoorziening. Ook zonder de rechtstreekse ondersteuning van de huidige instelling voor de arbeidsvoorziening in onze provincie, werken provincie en K.v.K. nog steeds samen aan de totstandkoming van het register, waarbij we continu aandacht houden voor verbeteringen. Toen een aantal jaren geleden de verantwoordelijkheid voor het totstandkomen van het WGR in handen kwam te liggen bij een aantal nieuwe medewerkers, is de totale werkwijze opnieuw tegen het licht gehouden. De grote afhankelijkheid van het WGR van kennis en informatie in de hoofden van enkele medewerkers maakten het systeem kwetsbaar. Innovaties in het verwerkingsproces waren bovendien noodzakelijk om tegemoet te komen aan nieuwe gebruikseisen en de noodzaak van kostenreductie. De huidige werkwijze van het WGR Fryslân voldoet op het moment aan de wensen van de samenstellers en diverse gebruikers. De samenwerking is gebaseerd op een duidelijke rolverdeling tussen de K.v.K. en de provincie. De provincie is daarin de beheerder van het werkgelegenheidsregister. De K.v.K. levert bij de start van de vulling van het nieuwe register een volledig adressenbestand van het bedrijfsleven en verwerkt opgegeven mutaties op bedrijfsnaam-, adres- en bedrijfsomschrijvingsgegevens (NAW en BIK). In ruil daarvoor ontvangt de K.v.K. individuele en geaggregeerde werkgelegenheidsgegevens. Onderwijl wordt de kwaliteit van het Handelsregister (HR) verbeterd. De provincie verzorgt de aanvulling van het vestigingenbestand met niet in het HR opgenomen ondernemingen en instellingen. De provincie regisseert tevens het volledige proces van verzending, (automatische) verwerking en controle van enquêteformulieren. De samenwerking geschiedt naar grote tevredenheid van zowel provincie als K.v.K. en met gesloten beurzen. Hoewel zoveel mogelijk wordt gewerkt volgens een vast stramien ontstaan er ieder jaar problemen, die constructief worden opgelost. Een deelproces dat al jaren aan verbetering toe is, is de aanvulling van het adressenbestand uit het HR met de ondernemingen en instellingen die niet inschrijfplichtig zijn. Dit betreft ondernemingen behorend aan een publiekrechtelijk lichaam (overheids- en semi-overheidsinstellingen); ondernemingen waarin "in overwegende mate" landbouw of visserij door een natuurlijk persoon als enig eigenaar wordt bedreven; ondernemingen waarin uitsluitend straathandel in de vorm van venten wordt uitgeoefend door de ondernemer of leden van zijn gezin; en vrije beroepsbeoefenaren die hun praktijk niet in een rechtspersoon hebben ondergebracht. Bij vrije beroepsbeoefenaren bestaat de economische activiteit uit het verlenen van diensten op grond van een speciale

professionele bevoegdheid, in het belang van cliënten en/of in het algemeen belang. Zij vallen voor een belangrijk deel onder de zakelijke dienstverlening (bijvoorbeeld accountants, notarissen, advocaten, tolken, belastingadviseurs) en voor een ander belangrijk deel onder de medische dienstverlening (bijvoorbeeld diëtisten, fysiotherapeuten, psychotherapeuten, artsen, verloskundigen). Dit proces van aanvulling van het adressenbestand uit het HR kan mogelijk op korte termijn een sterke sprong voorwaarts maken bij de totstandkoming van het Basis Bedrijven Register (BBR, <http://www.basisbedrijvenregister.nl/>). Dit register kan veel handwerk overbodig maken. De totstandkoming van een eerste versie van het BBR staat gepland voor begin 2004. De bronhouders, waaronder de Kamers van Koophandel, zullen op dat moment over de inhoud van het BBR moeten kunnen beschikken. Dat betekent dat in 2004 mogelijk voor de eerste maal afgezien kan worden van de houtje-toutje-methode voor het adressenbestand van de niet-inschrijfplichtige ondernemingen. De typering van de activiteiten die door de onderneming worden verricht, worden evenwel niet in (de eerste versies van het) het BBR opgenomen, evenmin als de hoeveelheid werkzame personen. In de verzameling van deze gegevens zullen de K.v.K. en de

provincie elkaar de komende jaren dus wel blijven vinden. Deze samenwerking binnen het WGR levert bij de K.v.K. een bijdrage aan de kwaliteit van het HR en verschaft beide partijen beleidsinformatie.

Uitbreidingen van de samenwerking

Het WGR levert niet alleen een zeer goede werkgelegenheidsstatistiek op, maar is tevens de voedingsbodem voor diverse andere vormen van samenwerking en uitwisseling. Naast het werkgelegenheidsregister worden alle mogelijke sociaal-economische gegevens uitgewisseld op het moment van verschijnen. Hieronder vallen standaard uit de koker van de provincie de bedrijven-terreingegevens die de provincie in het kader van de IBIS-enquête verzamelt, bevolkingsstatistieken, woningstatistieken en pendelgegevens en vanuit de koker van de Kamer van Koophandel gegevens van de demografie van het bedrijfsleven (starters, geopende nevenvestigingen, opheffingen en verplaatsingen) en resultaten van de jaarlijkse Enquête Regionale BedrijfsOntwikkelingen (omzet, export, investeringen, speciale items). Ook de keuze van de speciale items in de ERBO komt tot stand in onderling overleg met de provincie. Zo proberen we zoveel mogelijk relevante beleidsinformatie te vergaren en daarvoor de ondernemer zo weinig mogelijk lastig te vallen. De voordelen van gegevensuitwisseling is in Fryslân niet beperkt tot provincie en K.v.K. CWI Noord-Nederland (en haar voorlopers) neemt hier al een flink aantal jaren aan deel. Verbetering van uitwisseling van beleidsrelevante gegevens en informatie is sinds een jaar of drie het doel van een tiental Friese organisaties (op het terrein van welzijn,

gezondheid, veiligheid, economie, arbeidsmarkt, onderwijs en wetenschap). Gezamenlijk richtten zij FOKUS op, een netwerk van onderzoeksmedewerkers bij de aangesloten organisaties teneinde optimaal gebruik te maken van beschikbare onderzoeksgegevens. Vroegtijdig informeren deze medewerkers elkaar over de start en de publicatie van onderzoek. Pasgeleden is van FOKUS ook het eerste gemeenschappelijke rapport verschenen over de leefbaarheid van het Friese platteland.

Samenwerking loont

De samenwerking binnen het Werkgelegenheidsregister Fryslân tussen de Provincie Fryslân en Kamer van Koophandel Friesland verschaft beide organisaties voordelen. De komst van het Basis Bedrijven Register zal een dergelijke samenwerking in de toekomst nog lonender maken. Dat samenwerking loont wordt inmiddels erkend door 10 organisaties in Fryslân. Een goede samenwerking op het terrein van gegevensverzameling kan af en toe zelfs leiden tot een gezamenlijke problemenanalyse en een gezamenlijke probleemaanpak. Tel uit je winst.

Piet Boomsma
Beleidsadviseur
Kamer van Koophandel Friesland

Creatief in perspectief: de creatieve industrie als economische pijler en aanjager voor gemeenten

Door: Bas Doets en Richard Kerste, beide adviseurs bij ETIN Adviseurs

Creatieve bedrijven hebben een duidelijke directe economische impact door hun toegevoegde waarde en banengenerend vermogen. Ze dragen bij aan innovatievermogen en concurrentiekracht van de regio en hebben bovendien een positief effect op het culturele klimaat van een regio en daarmee op het woon- en werkklimaat.

Creatieve industrie een economische factor van betekenis

In brede kring groeit het inzicht dat de creatieve industrie op vruchtbare wijze cultuur en economie met elkaar in verband brengt. De creatieve industrie is een nieuw begrip in Nederland en heeft zijn oorsprong in het Engelse 'creative industries'. Het is een heterogene groep bedrijven, personen en instellingen met als gemeenschappelijk kenmerk: creativiteit. Creatieve ondernemers komen we in een groot aantal sectoren tegen. Denk aan architectuur, reclame, multimedia, schrijven/uitgeven, vormgeving, film en video, televisie en radio en niet te vergeten de kunst in al zijn vormen. Dergelijke activiteiten zijn van groot belang voor de regio, zowel wat betreft het economische als het culturele klimaat. Zo komt de creatieve industrie steeds meer in beeld als (nieuwe) economische drager die het bestaande economisch fundament kan versterken en de conjunctuur-gevoeligheid kan verminderen.

Onlangs heeft ETIN Adviseurs in opdracht van Stichting ALICE een onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van de creatieve industrie in de regio Eindhoven. Uit dit onderzoek bleek dat het om een veelbelovende sector gaat met een sterk vermogen om toegevoegde waarde en werkgelegenheid te genereren. Ter illustratie: in de regio Eindhoven is de sector goed voor 30.000 banen en een omzet van 1,2 miljard euro. De directe economische betekenis van de sector voor de regio Eindhoven is dus evident. Maar ook de indirecte betekenis is groot. Niet alleen zorgt de sector voor banen en toegevoegde waarde, zij geeft ook een belangrijke impuls aan het creatief vermogen en daarmee aan de innovatiekracht van de regio.

Creativiteit succesfactor in de kennis-economie/belevingseconomie

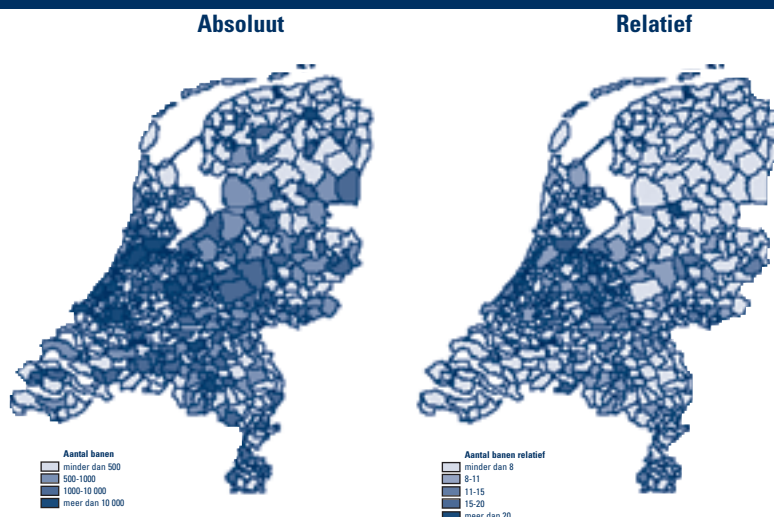
Met de aanwezigheid van een sterke creatieve industrie is een regio in staat beter in te spelen op de ontwikkeling richting kennis- en belevingseconomie. De productiefactor kennis wordt steeds meer de drijvende kracht achter duurzame economische groei. Het belang van kennis voor de concurrentiekracht van bedrijven, gemeenten, regio's en landen is in de afgelopen decennia al sterk toegenomen en zal verder uitgroeien.

Naast de kenniseconomie vindt ook de belevingseconomie steeds meer opgang. Bij producten is er, buiten functionaliteit, een toenemende aandacht voor esthetiek, emotie en imago en gebruiksvriendelijkheid. Door emotionele en esthetische waarde toe te voegen aan producten neemt de waarde en de economische levensduur van deze producten toe. Een goed voorbeeld daarvan is Alessi die door het design (emotionele) waarde toevoegt aan alledaagse huishoudelijke artikelen. Om als bedrijf in de kennis- en belevingseconomie een rol van betekenis te kunnen (blijven) spelen, zijn de factoren creativiteit en ondernemerschap van doorslaggevende betekenis.

Vertegenwoordiging creatieve industrie in de gemeenten

Op basis van de afbakening die ETIN Adviseurs gebruikt heeft in het onderzoek voor de regio Eindhoven, kan voor heel Nederland een eerste schatting worden gemaakt van de omvang van de creatieve industrie. De sector telt landelijk 122.000 bedrijven. Deze bedrijven zijn samen goed voor circa 660.000 arbeidsplaatsen. Dat wil zeggen dat de creatieve industrie een aandeel van 8% heeft in de totale Nederlandse werkgelegenheid. De resultaten van een eerste creativiteitsanalyse op gemeenteniveau zijn weergegeven in onderstaande kaartbeelden.

Werkgelegenheid creatieve industrie naar gemeente in 2002

Kennis-as is tevens creativiteits-as

De A2 wordt ook wel gekenschetst als de kennis-as van Nederland. Uit het kaartje blijkt dat de A2 tevens de creativiteits-as van Nederland kan worden genoemd. Deze as begint bij Amsterdam en loopt via Utrecht en Den Bosch door tot aan Noord-Limburg. Op deze lijn is de dichtheid van banen in de creatieve industrie het grootst. De regio's ten zuidwesten en noordoosten van de A2 vormen wat betreft creativiteit de luvtegebieden van Nederland.

Amsterdam meest creatieve gemeente

Amsterdam mag zich de meest creatieve gemeente van Nederland noemen met een indexcijfer¹ van 87,7. Deze hoge score dankt de gemeente aan de aanwezigheid van een omvangrijke creatieve industrie (zowel wat betreft het aantal vestigingen als de werkgelegenheid) die bovendien bovengemiddeld vertegenwoordigd is. Amsterdam scoort goed op het gebied van ICT (onder andere softwareontwikkeling), reclame, vormgeving en kunst in brede zin. De totale sector telt er 15.000 vestigingen en is goed voor circa 76.000 arbeidsplaatsen. In de ranking van creatieve gemeenten bezet Hilversum de tweede plek. De gemeente heeft deze hoge notering vooral te danken aan haar positie als mediahoofdstad van Nederland. De overige gemeenten in de top-5 zijn Utrecht, Culemborg en Groningen. Opvallend is de lage score van bijvoorbeeld Rotterdam (voormalig culturele hoofdstad van Europa) en Eindhoven. De oorzaak van de lage ranking is gelegen in een ondervertegenwoordiging van de creatieve industrie in deze gemeenten, zowel wat betreft het aantal vestigingen als het aantal banen.

¹ Deze index is samengesteld op basis van absolute en relatieve cijfers over vestigingen en werkgelegenheid in de creatieve industrie.

Top-25 gemeenten met creatieve industrie

Ranking	Gemeente	Creativiteitsindex
1	Amsterdam	87,7
2	Hilversum	56,8
3	Utrecht	48,7
4	Culemborg	43,1
5	Groningen	40,7
6	Baarn	40,6
7	Delft	38,4
8	's-Gravenhage	37,9
9	Amersfoort	37,1
10	Maarsse	35,1
11	Houten	34,9
12	Rotterdam	33,8
13	Eindhoven	33,3
14	's-Hertogenbosch	33,2
15	Haarlem	32,8
16	Diemen	32,2
17	Nieuwegein	31,9
18	Almere	31,9
19	Arnhem	31,7
20	Zoetermeer	30,5
21	Nijmegen	28,5
22	Amstelveen	28,3
23	Maastricht	28,1
24	Enschede	27,6
25	Zeist	27,0

Bron: LISA; bewerking ETIN Adviseurs

Focus op creatieve industrie

De creatieve industrie is tot voor kort een onderbelicht onderdeel van de economie geweest. Onderzoek naar de sector had tot nu toe vooral betrekking op de culturele en niet zozeer op de economische impact. Ook binnen het gemeentelijk economisch beleid is de kijker nog altijd vooral gericht op andere sectoren, zoals de zakelijke dienstverlening, toerisme en recreatie en hightech industrie (en tot voor kort de ICT-sector). De creatieve industrie blijft in het economisch faciliterend beleid buiten beeld ondanks het positieve effect op de gemeentelijke economische structuur en het vestigingsklimaat. Uit de praktijk blijkt namelijk dat gemeenten wat de stimulering van de sector betreft kansen laten liggen. Bijvoorbeeld op het gebied van (kleinschalige) huisvesting, informatieverstrekking en netwerkversterking. Wordt het daarom niet eens tijd voor een economische blikverruiming met oog voor stimulering van creatief ondernemerschap?

De ICT-sector na de hype

Door: Mariële van Luyt en Juri Heise, beide adviseurs bij ETIN Adviseurs

Eind jaren negentig was de informatie- en communicatietechnologie (ICT) booming business. Verschillende factoren als het millenniumprobleem, de euro-conversie, de opkomst van internet en mobiele telefonie waren belangrijke stimulansen die een snelle groei van de sector mogelijk maakten. Aan de uitbundige groei van de ICT-sector is echter abrupt een einde gekomen. Bedrijven werden onder invloed van de slechte conjunctuur gedwongen om hun ICT-investeringen op een lager pitje te zetten. Reeds geplande investeringsprojecten werden geschrapt dan wel op de lange termijn geschoven.

Als gevolg van de verslechterde marktomstandigheden heeft de arbeidsmarkt voor ICT'ers een grote omslag gemaakt. Eind jaren negentig stonden ICT-bedrijven nog te springen om ICT'ers. Door aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden aan te bieden probeerden werkgevers ICT'ers te werven. Nu staat de ICT-sector vooral bekend als een branche waar de klappen vallen. Veel ICT-bedrijven hebben fors gesaneerd, hetgeen tot gedwongen ontslagen heeft geleid. Volgens brancheorganisatie Fenit was er in 2002 voor het eerst sprake van een overschot van ruim 2.800 ICT'ers. Ondanks alles wordt de ICT-sector nog steeds gezien als een belangrijke sector voor de Nederlandse economie met veel (groei)potentie.

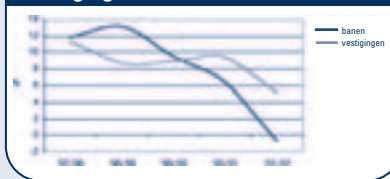
ICT-sector explosief gegroeid

Nederland telt in 2002 ruim 91.000 ICT-vestigingen¹, waar in totaal 476.600 personen werkzaam zijn. Daarmee is de ICT-sector inmiddels goed voor 6,4% van de totale werkgelegenheid in Nederland. De ICT-sector is in de afgelopen jaren explosief gegroeid. Het aantal ICT-bedrijven groeide tussen 1997 en 2002 in Nederland met ruim 30.000, een groei van ongeveer 50%. Het aantal banen nam in dezelfde periode met meer dan 150.000 toe, hetgeen overeenkomt met een groei van ruim 46%.

De explosieve werkgelegenheidsgroei van de ICT-sector is vooral te danken aan de jaren van voor de millenniumwisseling (zie figuur 1). Topjaar was 1999 met een

werkgelegenheidsgroei van maar liefst 13%. Na het nieuwe millennium zakte de groei in en in 2002 was er zelfs sprake van een daling van de werkgelegenheid (-0,7%). Opvallend is dat het aantal ICT-vestigingen in 2002 nog wel groeide. De groei lag toen met +5,1% wel op een lager niveau dan in de periode 1997-2001 (circa +9% per jaar).

Jaarlijkse ontwikkeling ICT-vestigingen en banen (1997-2002)

Bron: LISA 2002; bewerking ETIN Adviseurs

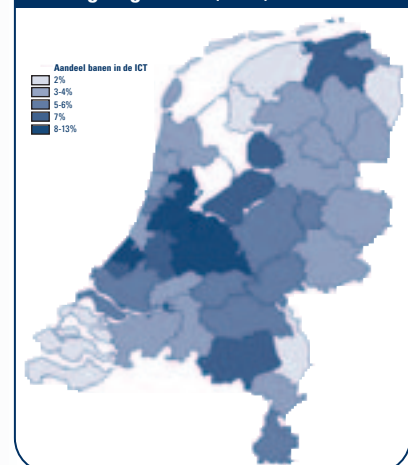
Utrecht de ICT-regio bij uitstek

Van de 40 te onderscheiden COROP-regio's in Nederland staat Utrecht aan kop met bijna 80.000 ICT-banen, op de voet gevolgd door Groot-Amsterdam (circa 77.000 banen). Op plaats drie en vier staan respectievelijk de agglomeratie 's-Gravenhage en Groot-Rijnmond (beide circa 36.000 banen). Onderaan op de ranglijst staan regio's als Delfzijl, Zeeuwsch-Vlaanderen, Zuidwest-Friesland en Oost-Groningen.

Op basis van het aandeel van de ICT-sector in de totale bedrijvigheid kan bepaald worden of een bepaalde regio als ICT-regio bestempeld kan worden. Utrecht is ook dan koploper binnen Nederland. Van alle vestigingen in deze regio behoort 17,5% tot de ICT-sector.

Andere gemeenten met een hoog aandeel ICT-bedrijven zijn het Gooi en Vechtstreek (15,3%), Agglomeratie Haarlem (13,8%), Groot-Amsterdam (13,7%) en Zuidoost-Brabant (12,6%). Als naar het ICT-aandeel in de totale werkgelegenheid wordt gekeken ziet de top-5 er als volgt uit: Utrecht (12,8%), Groot-Amsterdam (10,4%), Het Gooi en Vechtstreek (10,1%), Agglomeratie 's Gravenhage (9,6%) en Oost-Zuid-Holland (7,2%).

Aandeel ICT-banen in de totale werkgelegenheid (2002)

Bron: LISA 2002; bewerking ETIN Adviseurs

Dominante positie ICT-diensten

Wanneer we binnen de ICT-sector een onderverdeling maken naar de ICT-groepen productie, handel en dienstverlening, dan blijkt dat in alle regio's de dienstverlening de belangrijkste component is. Bijna tweederde van de ICT-werkgelegenheid in Nederland kan tot deze tak gerekend

¹ Volgens de ICT-definitie van het CBS (exclusief de content-sector).

worden. Daarnaast komt circa 20% voor rekening van de productie en de handel is nog eens goed voor ruim 14%.

meer perifere regio's als Zuidwest-Gelderland (-5,5%), Zuidwest-Drenthe (-5,7%), Zuidwest-Friesland (-6,2%),

Achterhoek (-7,6%) en Noord-Drenthe (-10,7%). In absolute termen ziet het beeld er in deze regio's minder dramatisch uit. In totaal gaat het in deze vijf regio's om een banenverlies van ongeveer 1.100 banen. De regio

Groot-Amsterdam kon de schade in 2002 nog enigszins beperkt houden (-0,4%).

Het is echter niet alleen maar kommer en kwel. Een aantal regio's heeft in 2002 nog mooie groeicijfers gerealiseerd. Zeeuwsch-Vlaanderen steekt met een werkgelegenheidsgroei van 17,4% met kop en schouders boven de rest uit. Kanttekening is wel dat het hier in totaal maar om circa 130 nieuwe banen gaat. Andere regio's met een bovengemiddelde groei zijn bijvoorbeeld Alkmaar en omgeving (+10,5%), Twente (+6,9%), IJmond (+6,9%) en Midden-Limburg (+5,9%). Het gaat over het algemeen om gebieden waar de ICT-sector ondervertegenwoordigd is.

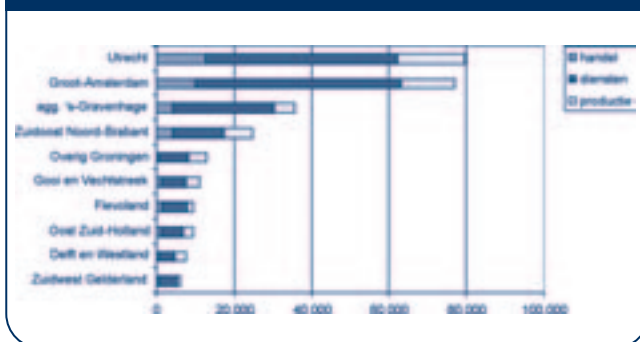
Groei met name bij starters en kleinbedrijf

Afgelopen jaren zorgden met name startende en kleine bedrijven voor de werkgelegenheidsgroei binnen de ICT. Het aantal eenpitters nam bijvoorbeeld in de periode 2000-2002 met 20% toe. Grote bedrijven (meer dan 100 banen) lieten in dezelfde periode een krimp zien in hun personeelsbestand (-0,1%).

Vooruitzichten ICT-sector onzeker

De korte termijn vooruitzichten voor de ICT-sector zijn niet gunstig. Weliswaar wordt er voor 2004 weer een voorzichtig herstel van de Nederlandse economie voorspeld, echt spectaculair zal dit herstel niet zijn. Bijkomende bedreiging is de toenemende trend tot uitbesteden van IT-functies naar het buitenland. Uit onderzoek van Gartner blijkt dat het uitbesteden van IT-diensten naar het buitenland, waaronder vooral het ontwikkelen van software moet worden verstaan, de komende vijf jaar flink zal groeien. Dat geldt vooral voor het uitbesteden van complete bedrijfsprocessen, delen van de boekhouding, het verwerken van salarissen of van verzekeringsclaims en animatiewerkzaamheden. Deze laatste ontwikkeling is voor Nederland niet positief en betekent dat de ICT-sector in Nederland steeds meer onder druk komt te staan.

ICT-werkgelegenheid naar productgroep (2002)

Bron: LISA 2002; bewerking ETIN Adviseurs

ICT-sector in 2002 in mineur

De ICT-sector heeft veel last van de slechte conjunctuur in Nederland (en ver daarbuiten). Als gevolg van het beperkte producentenvertrouwen houden veel bedrijven de hand op de knip en investeren niet of nauwelijks in ICT. Een grote reorganisatie- en faillissementsgolf in ICT-land leidde in 2002 tot een daling van de werkgelegenheid. Vooral in de regio Utrecht had de ICT-sector in 2002 veel last van het slechte economische klimaat. In totaal gingen er in deze regio in 2002 bijna 3.200 banen in de ICT-sector verloren (-3,8%). Ook veel andere regio's laten een negatieve ontwikkeling zien. De grootste relatieve daling vond plaats in

De ICT-sector in de 10 belangrijkste ICT-regio's en Nederland (2002)

	Gebied	Aantal ICT		Aandeel ICT in totaal		% in ICT-banen			Groei banen 2001-2002
		vest.	banen	vest.	banen	diensten	handel	industrie	
1	Utrecht	11.460	79.760	17,5	12,8	62,3	15,9	21,8	-3,8
2	Groot-Amsterdam	12.660	76.980	13,7	10,4	69	13	18	-0,4
3	Agglomeratie 's-Gravenhage	2.910	35.760	10,8	9,6	73,4	11,6	15	1
4	Groot-Rijnmond	4.850	35.720	9,5	5,8	62,5	17,4	20,1	-3,5
5	Zuidoost-Noord-Brabant	5.710	24.830	12,6	6,8	53,4	17	29,6	5,2
6	Noordoost-Noord-Brabant	4.450	20.200	10,4	6,4	60	22,3	17,7	2,8
7	Veluwe	3.440	17.220	9,8	5,7	69,9	10,4	19,7	-2,2
8	Arnhem/Nijmegen	3.990	17.010	11,7	5,2	77	10,9	12,1	-5,4
9	Zuid-Limburg	2.270	14.490	8,1	5,2	75,6	10,5	13,8	1,4
10	Overig Groningen	1.800	12.920	9,6	6,7	59,3	4,1	36,6	-1,2
	Nederland	91.070	476.610	10,3	6,3	65,7	14,3	19,9	-0,7

Bron: LISA 2002; bewerking ETIN Adviseurs

Door: Minouche Besters, werkzaam voor Stedenlink

In 2000 schreef het ministerie van V&W een competitie uit voor de kenniswijk. Vijftien steden dienden plannen in en de competitie werd gewonnen door Eindhoven en Helmond. Maar in de overige steden was een hoop enthousiasme en ambitie losgekomen. Een groot deel van de steden uit de competitie heeft toen besloten een lerend netwerk op te zetten om de ervaringen die op dit nieuwe terrein werden opgedaan te delen en samen nieuwe projecten te ondernemen. In 2001 is Stedenlink officieel van start gegaan.

Stichting Stedenlink is een netwerk van steden die voorop willen lopen in de ontwikkeling van maatschappelijke toepassingen van ICT in de stad. Alle waardevolle kennis die in de steden wordt opgedaan wordt ingebracht in het netwerk, zodat de leden van elkaar kunnen leren. Het bestuur van Stedenlink bestaat uit de wethouders ICT van de deelnemende steden. Aan de ambtelijke kerngroep nemen projectleiders ICT en andere ambtenaren met ICT in het pakket deel. Verschillende keren per jaar komen de leden bijeen voor overleg en afstemming. Daarnaast worden er gezamenlijke onderzoeken en projecten uitgevoerd. Een hoogtepunt is de jaarlijkse Stedenlink-studiereis, waarin gedurende een paar dagen een groot aantal inspirerende en innovatieve projecten en instellingen in een voorbeeldland worden bezocht. Deelnemende steden zijn Almere, Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Enschede, Helmond, Leeuwarden, Utrecht, Tilburg en Zoetermeer.

ICT in de stad

De ontwikkelingen van ICT hebben grote invloed op de wijze hoe mensen leven, werken en met elkaar samenleven. Steden worden hier op verschillende wijze mee geconfronteerd. Burgers zijn assertiever geworden. Ze bezitten meer informatie over wat hun rechten zijn, over wat er gebeurt in de wereld en wensen op maat bediend te worden. Ook buiten kantoor tijden. Veel overheidsstructuren zijn hier niet op ingespeeld. ICT biedt tegelijkertijd een hoop kansen om de relatie tussen stad en burger en burgers onderling te versterken, en juist die individuele aanpak mogelijk te maken. De Stedenlink-steden experimenteren met de mogelijkheden van ICT in het onderwijs, in de zorg, in oude stadswijken, bij participatiebevordering en bij verbetering van de gemeentelijke dienstverlening. Naast deze sociale component is de economische betekenis van ICT een factor van belang voor de steden.

Kennisintensieve bedrijven spelen een steeds belangrijkere rol in de economie in termen van concurrentiepositie, werkgelegenheid en innovatiekracht. Ondanks de correctie die de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden, zal ook in de toekomst de ICT-sector een enorme push geven aan onze economie. De vraag naar goed opgeleide kenniswerkers zal hiermee toenemen. ICT speelt niet alleen een rol in de ICT-sector zelf, ook andere bedrijven hebben baat bij de ontwikkelingen. Betere contacten met toeleveranciers, transparant voorraadbeheer, en meer mogelijkheden om vanuit huis te werken zijn slechts enkele voorbeelden. Het is voor steden belangrijk dat bedrijven in staat zijn om mee te gaan in de mogelijkheden van de toekomst. Een sterke ICT-sector verstrekt het vestigingsklimaat van een stad en zal meer hoogopgeleiden aantrekken.

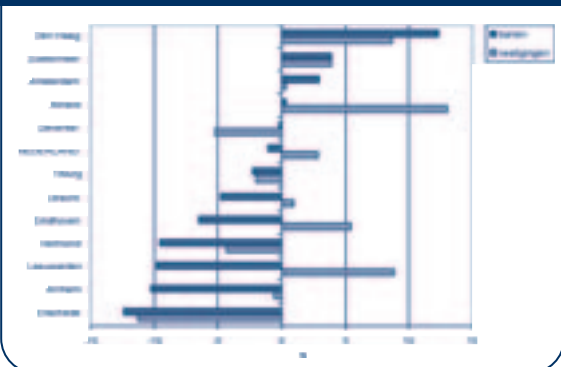
ICT-monitor

Stedenlink heeft een ICT-monitor ontwikkeld waarmee de invloed en ontwikkelingen van ICT in de stad in kaart kunnen worden gebracht. Op verschillende thema's zijn indicatoren bepaald, voor het thema 'werk' zijn dit het aandeel ICT-bedrijven op het totaal aantal bedrijven en het aandeel van de ICT-gerelateerde werkgelegenheid op de totale werkgelegenheid. De ICT-monitor 2002 heeft gebruikt gemaakt van LISA-data uit 2001. Intussen zijn ook de cijfers voor 2002 bekend. Het was verwacht dat het positieve beeld op basis van de cijfers van 2002 sterk bijgesteld zou moeten worden, maar dit lijkt niet helemaal het geval. Wel is het zo dat individuele steden harder zijn getroffen of meer profiteren dan anderen.

De groei van het aandeel van de ICT-vestigingen zet door, zij het minder hard. Gemiddeld genomen behoort ruim 7% van alle bedrijven binnen Stedenlink tot de ICT- en contentsector¹. Ten opzichte van 2001 is er een kleine groei van het aandeel te zien (7,3% in 2001 en 7,4% in 2002). Het absolute aantal ICT-vestigingen is in die periode met 2,9% toegenomen. Het aandeel van de ICT-werkgelegenheid op de totale werkgelegenheid binnen de Stedenlink-steden is wel iets afgenomen, maar minder dan mocht worden verwacht. Het gemiddelde aandeel ligt binnen Stedenlink rond de 7% en is iets afgenomen in vergelijking met 2002 (7,1% in 2001 en 6,9% in 2002). Het absolute aantal ICT arbeidsplaatsen is in die periode met 0,1% gedaald.

¹ Volgens de ICT-definitie van het CBS (inclusief de content-sector)

Groei van het aantal ICT vestigingen en banen per Stedenlink-stad tussen 2001-2002

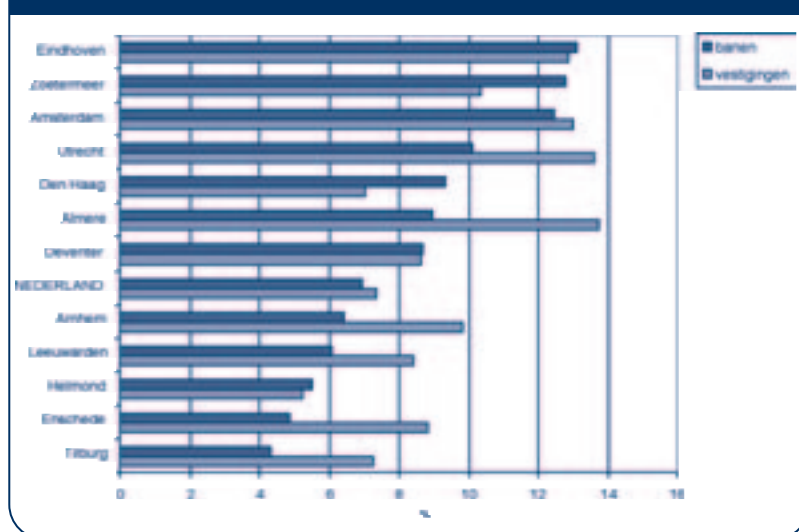

Bron: LISA 2002

Gekeken naar de individuele steden is er een aantal opvallende bewegingen te zien. Utrecht voerde in 2001 de Stedenlink-lijst aan op het gebied van het aandeel ICT-vestigingen, maar moet in 2002 haar plek afstaan aan Almere. Utrecht gaat van 13,7% naar 13,6%, en Almere stijgt van 13,3% naar 13,7%. Eindhoven behoudt haar koppositie in de ICT werkgelegenheid ondanks een daling van het aandeel op de totale werkgelegenheid in de stad (13,7% in 2001 en 13,1% in 2002). Enschede moet op beide fronten sterk inleveren als gevolg van het vertrek van enkele grote bedrijven uit de stad, waaronder Ericsson. Het absolute aantal ICT-vestigingen daalt met 11,3% en het absolute aantal arbeidsplaatsen met 12,4%. Toch verandert dit niets voor de positionering van Enschede binnen de Stedenlink-lijst.

De nieuwkomers bij Stedenlink laten een wisselend beeld zien. Arnhem en Leeuwarden scoren beide ruim boven het Stedenlink-gemiddelde wat betreft het aandeel van de ICT-vestigingen (resp. 9,8% en 8,4% in 2002). Het aandeel van Tilburg ligt met 7,3% net onder het gemiddelde. Op het terrein van de werkgelegenheid halen de drie steden het gemiddelde niet, maar wat niet is kan nog komen.

Aandeel ICT in het totaal aantal vestigingen en banen per Stedenlink-stad (2002)

Bron: LISA 2002

De inzet en mogelijkheden van ICT in de stad zijn velerlei. Iedere stad moet voor zich uitmaken waarvoor hun eigen kracht ligt en hoe ICT die kan versterken. Binnen Stedenlink worden hiervoor ideeën aangedragen en ervaringen uitgewisseld, waar de betrokken steden uit kunnen putten.

Stedenlink brengt tweemaandelijkse een nieuwsbrief uit. U kunt zich op deze nieuwsbrief abonneren op www.stedenlink.nl of door een e-mail te sturen naar info@stedenlink.nl

Vestigingen en banen in de 15 belangrijkste werkgelegenheidsgemeenten in 2002

	Amsterdam				Apeldoorn				Arnhem			
	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime
Agrarische sector	180	720	81,2	6,8	490	1.170	72,5	13,6	100	730	78,3	5,9
Industrie en nutsbedrijven	2.840	26.080	71,0	4,6	470	10.990	82,8	3,1	350	7.590	78,7	2,4
Bouwnijverheid	2.940	12.840	92,6	2,9	510	5.120	92,2	2,0	400	3.260	92,3	1,3
Handel en horeca	17.950	96.170	58,4	17,9	2.340	16.350	55,7	26,3	2.150	15.070	50,5	26,8
Vervoer, opslag en communicatie	4.540	36.870	70,7	8,4	200	3.270	82,5	12,0	200	4.260	69,0	15,0
Financiële instellingen	5.780	46.380	66,0	4,3	240	5.460	53,3	2,7	180	5.800	55,4	2,4
Zakelijke dienstverlening	17.650	97.760	62,1	9,0	1.780	12.250	63,4	11,4	1.870	18.560	59,0	12,0
Overheid en onderwijs	1.580	57.610	55,6	6,2	310	14.290	65,3	3,1	400	17.610	60,7	5,0
Gezondheidszorg	2.710	59.380	29,3	10,8	380	12.740	19,5	21,5	610	14.790	24,0	16,3
Overige dienstverlening	7.280	31.850	55,9	15,9	740	3.940	48,3	19,5	710	4.550	50,7	17,3
Totaal	63.440	465.650	58,3	10,3	7.450	85.580	59,4	12,6	6.980	92.210	55,1	12,4
Breda				Eindhoven				Enschede				
	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime
Agrarische sector	380	1.360	64,2	12,4	70	450	54,9	25,9	310	850	71,5	16,9
Industrie en nutsbedrijven	480	11.340	73,3	2,8	850	25.630	81,4	2,0	470	12.080	78,7	3,2
Bouwnijverheid	590	5.560	90,6	2,7	900	7.670	90,5	2,5	420	4.160	88,3	2,4
Handel en horeca	2.820	21.940	53,2	23,4	3.910	27.140	52,8	24,2	2.420	14.550	57,2	24,0
Vervoer, opslag en communicatie	270	4.480	77,8	17,7	420	7.540	75,2	10,8	180	3.320	70,8	20,0
Financiële instellingen	210	3.250	49,5	2,2	680	6.250	55,8	4,4	200	2.080	52,2	4,6
Zakelijke dienstverlening	2.320	13.970	52,8	18,2	4.420	30.520	63,9	12,6	1.380	10.240	58,6	15,4
Overheid en onderwijs	360	14.930	56,5	6,3	380	16.460	57,2	14,8	250	13.620	58,3	8,6
Gezondheidszorg	680	14.350	19,3	16,8	600	15.730	27,3	15,7	470	12.350	22,0	18,8
Overige dienstverlening	820	3.870	47,5	18,5	950	4.740	48,2	22,7	570	3.020	50,8	18,9
Totaal	8.920	95.040	54,1	13,9	13.190	142.110	61,2	12,9	6.660	76.250	57,3	13,8
's-Gravenhage				Groningen				Haarlemmermeer				
	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime
Agrarische sector	300	2.560	74,6	3,4	100	280	76,8	13,2	510	1.950	74,6	14,3
Industrie en nutsbedrijven	650	9.340	73,2	2,9	460	10.920	81,1	4,9	360	9.470	70,9	1,5
Bouwnijverheid	980	6.490	91,4	1,7	410	5.820	94,0	4,1	580	4.640	90,1	2,9
Handel en horeca	6.600	38.060	56,8	17,0	2.550	21.280	54,8	34,9	2.160	25.580	60,0	14,0
Vervoer, opslag en communicatie	560	17.840	71,4	3,4	260	6.310	71,7	11,3	790	46.780	64,4	1,1
Financiële instellingen	530	11.140	61,8	0,6	190	3.360	56,8	5,0	210	2.980	56,4	4,3
Zakelijke dienstverlening	3.790	40.850	61,6	7,7	2.160	29.060	59,8	21,5	1.570	17.300	66,2	9,1
Overheid en onderwijs	760	60.650	58,7	1,9	430	25.260	56,4	11,9	170	6.990	62,7	4,7
Gezondheidszorg	1.580	33.210	24,4	8,1	720	22.020	26,5	20,2	220	3.670	20,2	21,6
Overige dienstverlening	1.910	15.720	53,0	8,8	1.050	5.030	52,3	20,9	420	2.950	46,4	16,8
Totaal	17.660	235.870	56,4	6,8	8.330	129.340	56,2	18,4	6.990	122.300	63,3	6,5
's-Hertogenbosch				Maastricht				Nijmegen				
	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime
Agrarische sector	200	530	72,7	13,2	90	260	69,3	19,7	130	590	65,3	19,0
Industrie en nutsbedrijven	560	10.220	78,2	2,9	290	10.590	83,5	1,4	390	13.580	82,8	1,9
Bouwnijverheid	740	6.180	93,1	1,5	330	2.000	91,0	2,3	430	3.650	92,0	1,3
Handel en horeca	2.940	22.530	58,8	19,1	2.320	15.220	50,6	25,9	2.300	15.900	52,8	27,3
Vervoer, opslag en communicatie	260	5.760	62,2	23,5	160	5.460	73,4	8,4	270	4.150	76,7	12,0
Financiële instellingen	370	4.470	55,7	5,4	170	1.580	52,5	5,3	170	1.670	50,1	3,1
Zakelijke dienstverlening	2.730	18.480	57,8	17,5	1.220	12.060	52,9	15,3	1.870	11.370	53,8	15,3
Overheid en onderwijs	310	12.230	55,1	4,3	220	12.000	57,1	10,8	350	14.920	54,0	9,7
Gezondheidszorg	560	12.340	19,4	16,6	390	14.540	26,0	8,6	630	22.900	26,1	14,8
Overige dienstverlening	790	3.300	45,5	22,2	530	2.430	48,1	18,6	700	3.610	49,9	23,7
Totaal	9.450	96.040	57,0	13,4	5.720	76.140	54,6	12,6	7.210	92.340	53,4	13,8
Rotterdam				Tilburg				Utrecht				
	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime	vest.	banen	%mannen	%parttime
Agrarische sector	200	980	71,1	7,5	250	900	71,8	27,0	180	670	77,9	11,0
Industrie en nutsbedrijven	1.180	32.020	82,9	0,9	620	18.070	77,5	2,5	700	12.490	79,1	3,2
Bouwnijverheid	1.390	19.960	92,4	1,0	520	4.240	92,1	2,8	1.000	9.590	92,2	1,6
Handel en horeca	8.320	58.130	55,0	12,0	2.600	19.820	53,1	29,4	4.160	34.850	57,6	21,9
Vervoer, opslag en communicatie	1.890	40.760	79,0	4,8	210	7.220	77,1	15,7	530	12.760	77,5	5,5
Financiële instellingen	560	18.930	58,0	0,7	190	3.780	52,9	3,3	300	15.560	62,9	1,4
Zakelijke dienstverlening	5.160	65.130	62,3	5,4	1.410	10.880	49,8	16,4	4.970	49.400	63,4	10,2
Overheid en onderwijs	980	42.510	52,9	4,8	310	14.440	52,8	9,9	680	32.240	53,9	9,1
Gezondheidszorg	1.600	46.980	22,2	7,5	570	16.870	20,9	19,6	1.200	29.530	27,1	13,1
Overige dienstverlening	1.990	14.230	56,7	7,4	610	3.700	47,3	24,8	1.610	9.910	48,0	13,9
Totaal	23.280	339.650	59,6	5,8	7.290	99.920	55,0	15,4	15.310	207.000	58,2	10,8

Beschikbare gegevens

Per vestiging zijn de volgende gegevens beschikbaar:

Naam, vestigingsadres, correspondentieadres, activiteitencode (SBI 1993), aantal mannen fulltime, vrouwen fulltime, mannen parttime, vrouwen parttime (absolute gegevens op vestigingniveau worden alleen geleverd door middel van een grootteklasse of via aggregaties). De werkgelegenheid is inclusief uitzendkrachten. Op basis van deze gegevens is elke denkbare statistiek mogelijk, eventueel gekoppeld met andere gegevensbestanden. LISA behoudt zich ten aanzien van het landelijk register LISA en de daarin opgenomen gegevens alle auteurs- en databankrechten voor.

Omvang bestand

In onderstaande tabel is opgenomen van welke gebieden het LISA-bestand 2002 informatie biedt. Vergelijkbare statistische informatie is er ook voor 2001, 2000, 1999, 1998, 1997 en 1996. Voor 1995 en 1994 is deze informatie van een groot aantal gemeenten beschikbaar.

gebied omschrijving	aantal	vestigingen		totaal
		minimum	maximum	
6 positie postcodegebied	256.542	1	335	797.254
4 positie postcodegebied gemeenten	4.008	1	3.591	
COROP-gebieden	496	71	63.349	
provincies	40	2.103	90.884	
	12	16.836	187.447	

Toelichting: het aantal vier positie postcodegebieden waar vestigingen zijn is in LISA 4008. Het aantal vestigingen per gebied varieert van 1 tot 3.591. Het totale LISA-bestand van 2001 bevat 797.254 vestigingen.

Informatie en/of bestellingen LISA

Voor informatie over LISA en het bestellen van onder andere statistische gegevens, steekproefreklings, bestandsverrijkingen kunt u zich wenden tot de LISA Projectorganisatie en Bridgis BV. Voor koppelingen van het LISA-bestand met bijvoorbeeld geografische databestanden kunt u contact opnemen met Bridgis BV.

LISA Projectorganisatie: Van Limburg Stirumlaan 6
Postbus 3045
5003 DA Tilburg
Tel.: (013) 594 01 11
Fax: (013) 463 03 24
E-mail: info@lisa.nl
Internet: www.lisa.nl

Bridgis BV: Sint Walburgkerkpad 3
Postbus 71
4000 AB Tiel
Tel.: (0344) 636 242
Fax: (0344) 636 246
E-mail: info@bridgis.nl
Internet: www.bridgis.nl

Colofon

LISA Nieuws is een uitgave van de Stichting LISA die als doel heeft het beschikbaar hebben van informatie over vestigingen en werkgelegenheid in geheel Nederland, primair ten behoeve van onderzoek en beleid. De Stichting vertegenwoordigt de regionale registerhouders die de informatie verzamelen, beheren en in LISA inbrengen.

Redactie: Juri Heise, Mariële van Luyt, Freerk Viersen

Vormgeving: De Cock Design, Tilburg
Druk: BBL & partners, Rijswijk

Deze uitgave is verzorgd door de LISA Projectorganisatie. Overname van tekst en cijfermateriaal is alleen toegestaan ten behoeve van niet-commercieel gebruik onder bronvermelding. Hoewel bij de uitgave de uiterste zorg is nagestreefd kan voor eventuele aanwezigheid van (zet)fouten en onvolledigheden geen aansprakelijkheid worden aanvaard.

Bestuur Stichting LISA

P.J. Vriens, voorzitter
drs. F. Viersen, secretaris
drs. G. Scholtens, penningmeester
ir. B.A. Herfst
ir. J.A.W. Aulbers

Regionale bronhouders LISA

Bedrijvenregister Meerlanden
Werkgebied: Gemeente Haarlemmermeer e.o.
dhr. B.E. Achterstraat
Tel.: (023) 567 61 30
e-mail: bedrijvencontact@haarlemmermeer.nl

Regionale Informatiebank Bedrijven en Instellingen Zeeland (RIBIZ)
Werkgebied: Provincie Zeeland
dhr. R. Lucas
Tel.: (0118) 673 537
e-mail: Ribiz@zeeland.kvk.nl

Vestigingenregister Amsterdam
Werkgebied: Gemeente Amsterdam e.o.
dhr. W.H. van Noorden
Tel.: (020) 527 95 42
e-mail: w.noorden@onstat.amsterdam.nl

Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE) Gelderland
Werkgebied: Provincie Gelderland
dhr. drs. F.J. Viersen
Tel.: (026) 359 91 71
e-mail: f.viersen@prv.gelderland.nl

Werkgelegenheidsregister Stadsgebied Haaglanden
Werkgebied: Stadsgebied Haaglanden
dhr. G. Scholtens
Tel.: (070) 312 91 26
e-mail: schg@haaglanden.nl

Vestigingenregister Noord-Brabant
Werkgebied: Provincie Noord-Brabant
dhr. drs. B. Doets
Tel.: (013) 594 01 11
e-mail: b.doets@etin.nl

Provinciaal Arbeidsplaatsenregister (PAR) Utrecht
Werkgebied: Provincie Utrecht
dhr. drs. M. Bergmeijer
Tel.: (030) 258 23 91
e-mail: Maarten.Bergmeijer@Provincie-Utrecht.nl

Werkgelegenheidsregister Friesland
Werkgebied: Provincie Friesland
dhr. J. Aulbers
Tel.: (058) 292 56 62
e-mail: aulbers@frysland.nl

Werkgelegenheidsregister Provincie Groningen
Werkgebied: Provincie Groningen (excl. Stad Groningen)
mevr. M.S.B. Joustra
Tel.: (050) 316 40 51
e-mail: m.s.b.joustra@provinciegroningen.nl

Drentse Werkgelegenheids-Enquête (DWE)
Werkgebied: Provincie Drenthe
dhr. R. Haverkate
Tel.: (0592) 36 55 55
e-mail: r.haverkate@drenthe.nl

Vestigingenregister Flevoland
Werkgebied: Provincie Flevoland
dhr. P.M. Smeenk
Tel.: (0320) 265 317
e-mail: smeenk@flevoland.nl

Gemeente Zaanstad
Werkgebied: Gemeente Zaanstad
dhr. J. Nijman
Tel.: (075) 655 23 72
e-mail: j.nijman@zaanstad.nl

RMO Noordwest-Holland
Werkgebied: KvK voor Noordwest-Holland
dhr. drs. M.A. de Boer
Tel.: (072) 519 57 76
e-mail: mboer@alkmaar.kvk.nl

Bedrijvenregister Zuid-Kennemerland + IJmond
Werkgebied: Haarlem e.o.
dhr. drs. B. Doets (LISA)
Tel.: (013) 594 01 11
e-mail: info@lisa.nl

Vestigingenregister Limburg
Werkgebied: Provincie Limburg
dhr. R.C.M. Vaessens
Tel.: (043) 388 36 13
e-mail: r.vaessens@etl.nl

Bedrijvenregister Zuid-Holland (BRZ)
Werkgebied: Rijnmond en Rijnstreek
mevr. D. Zoeteman
Tel.: (010) 204 10 42
e-mail: BGS@XS4ALL.nl

Werkgelegenheidsregister Gemeente Groningen
Werkgebied: Gemeente Groningen
dhr. T.H. Snijders
Tel.: (050) 367 70 16
e-mail: gic.statistiek@dia.groningen.nl

Gemeente Hilversum
Werkgebied: Gooi en Vechtstreek
mevr. A.G.J. Roeleveld
Tel.: (035) 629 21 11
e-mail: l.roeleveld@hilversum.nl

Bedrijven- en Instellingenregister Overijssel (BIRO)
Werkgebied: Provincie Overijssel
dhr. J. Bos
Tel.: (038) 425 16 30
e-mail: BIRO@prv-overijssel.nl

Voor feiten en cijfers over werkgelegenheid

LISA registreert alle vestigingen en werknemers in Nederland. Samen met ABF Research heeft LISA een database samengesteld met daarin de kerngegevens van de vestigingen en werknemers voor alle gemeenten in Nederland. In de database zijn opgenomen voor 18 type bedrijven (Hoofdgroepen SBI 1993) de aantallen vestigingen, fulltime en parttime mannen en vrouwen. Naast de LISA-informatie zijn er voor alle gemeenten de kenmerken van de bedrijfsterrainen en de bevolking opgenomen. Het totale resultaat is de BedrijvenMonitor 2000.

De database wordt ontsloten met het informatiesysteem Swing. Met Swing kunnen op een zeer gebruikersvriendelijke wijze tabellen, kaartjes, rapporten, staaf-, taart- en lijngrafieken gemaakt worden. Met een druk op de knop zijn de gegevens te presenteren als groei- of indexcijfers.

Alle gegevens worden landsdekkend en over de periode 1996 t/m 2002 op een CD-rom geleverd. De kosten voor de BedrijvenMonitor 2002 bedragen € 470,- voor een standalone versie en € 940,- voor een netwerkversie. De genoemde kosten zijn exclusief 19% BTW.

Voor bestellingen of meer informatie kunt u contact opnemen met de LISA Projectorganisatie of ABF Research. Of bezoek de internetsites: www.lisa.nl of www.abfresearch.nl.

De BedrijvenMonitor 2002

Lisa
Vestigingenregister

